



**Тетяна Кудярска,**  
доктор філософії, викладач кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти  
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника,  
завідувач логопедичного пункту Департаменту освіти та науки  
Івано-Франківської міської ради, Україна

**Tetiana Kudiarska,**  
Doctor of Philosophy, Lecturer of the Department of Theory and Methodology of Preschool  
and Special Education of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,  
Head of the Speech Therapy Center of Ivano-Frankivsk City Council Department of  
Education and Science, Ukraine

## ПОЛІСЕНСОРНИЙ ПІДХІД У РОБОТІ СУЧАСНОГО КОРЕКЦІЙНОГО ПЕДАГОГА

### A MULTISENSORY APPROACH IN THE WORK OF A MODERN CORRECTIVE EDUCATOR

*У статті автор розкриває зміст полісенсорного підходу у роботі корекційного педагога, так як розвивальний ефект навчання залежить від того, які знання повідомляються і в якій спосіб. Використання на різних етапах заняття максимальної кількості аналізаторів у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами при знайомстві з предметами й явищами навколишнього світу сприяє переходу образів-уявлень в образи-поняття, що є важливим для подальших етапів навчання.*

**Ключові слова:** *стили навчання, полісенсорний підхід навчання, діти з особливими освітніми потребами (ООП), особливості роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.*

*In the article the author reveals the content of the polysensory approach in the work of the correctional teacher, since the developmental effect of education depends on what knowledge is communicated and in what way. The use of the maximum possible number of analyzers at various stages of the lesson in working with children with special educational needs in familiarizing with objects and phenomena of the surrounding world contributes to the transition of images-idea into images-concepts, which is important for further stages of education.*

**Key words:** *learning styles, polysensory learning approach, children with special educational needs (SEN), peculiarities of the work with children with special educational needs.*





Навчання і виховання дітей із особливими потребами – невіддільні процеси, проте і батьки, і педагоги повинні пам'ятати, що з одного боку ці діти пізнають навколишній світ, а з іншого – виробляють до нього своє ставлення. Нагромадження дитиною знань залежить від активності її мислення, а ставлення до знань, до життя залежить від багатьох інших чинників, що характеризують особистість, від її прагнень, переконань, інтересів, смаків, звичок, характеру. Саме ці якості визначають, як дитина використає набуті нею знання в подальшому, наскільки надасть у своїй діяльності гуманістичного спрямування і керуватиметься загальнолюдськими цінностями.

Процес навчання є складним, оскільки у кожного вихованця є свій унікальний стиль і підхід до сприймання інформації. Він може протікати з різним докладанням сил, пізнавальної активності та самостійності дітей: в одних випадках має наслідувальний, репродуктивний характер, в інших – пошуковий, а іноді й творчий [2, с. 30]. У сучасній педагогіці розглядають сім різних стилів навчання, які відповідають типам сприймання дітей. Різні стилі навчання можна розглянути у таблиці 1. Щоб навчальний процес проходив успішно, педагогу необхідно поєднувати різні стилі навчання [4].

Нову концепцію освіти побудовано на принципі дитиноцентризму, тобто педагог враховує потреби та здібності кожної дитини, а не просто виконує певні інструкції.

Суспільство складається з різних категорій маленьких громадян, певна частина з яких має проблеми в розвитку, зі здоров'ям. І, на жаль, за свідченням медичних працівників та статистичними даними кількість дітей з особливими потребами в Україні з кожним роком зростає. Нині в країні проживає біля 165 тисяч дітей з інвалідністю у віці до 18 років.

Ситуацію успіху у навчанні дітей із ООП забезпечують не лише різноманітні форми діяльності, від яких залежать типи навчання, а й залучення до процесу навчання рухів, смакових, слухових, тактильних відчуттів, тобто забезпечення полісенсорної основи під час формування знань. У теорії і практиці спеціальної освіти це положення визначається як полісенсорний підхід, який забезпечує використання максимально можливої кількості аналізаторів при знайомстві з предметами і явищами навколишнього світу [2, с. 31].

Американські соціологи довели пряму залежність між кількістю засвоєної інформації і шляхом її отримання. Людина засвоює: 10% того, що читає; 20% того, що чує; 30% того, що бачить; 50% того, що бачить і чує; 70% того, що





говорить; 90% того, що говорить і робить. Отже, слово народжується в образах, почуттях, уяві. Тому в роботу треба включати не лише вправи на те, що бачу, а й на те, що чую, чого торкаюся.

Таблиця 1

## Основні стилі навчання

<b>Візуальний</b> Люди, які використовують в процесі навчання картинки, зображення, діаграми, кольори і діаграми зв'язків.	<b>Кінестетичний</b> Люди, які вчаться, діючи - малюють схеми, використовують навколишні об'єкти або беруть участь у рольових іграх.	<b>Аудіальний</b> Люди, які роблять наголос на слухові відчуття, використовують ритм, музику, слухають записи, складають віршики для кращого засвоєння інформації.	<b>Вербальний</b> Люди, які використовують словесні прийоми в писемному та усному мовленні: роблять конспекти або проговорюють інформацію вголос.
<b>Логічний</b> Люди, які використовують логічні прийоми для з'ясування інформації: добре розуміють, навіщо їм потрібна та чи інша інформація і краще бачать у перспективі.	<b>Соціальний</b> Ті, хто люблять займатися в групах або парами, концентруючись на взаємодії з іншими в процесі навчання.	<b>Відокремлений</b> Люди, які люблять вчитися самостійно, часто займаються самонавчанням.	

Основним видом роботи із дітьми з ООП є корекційні заняття. Завдання їх спрямовані на включення в роботу всіх систем аналізаторів, тобто на залучення зорового, тактильного, слухового аналізаторів, а також відчуття запаху та смаку.

Схема побудови корекційних занять може відрізнятися від загальноприйнятої:

- в оргоммент занять включаються релаксаційні і психофізичні вправи, психогімнастика;
- в ході занять передбачаються мимічні, голосові, дихальні, фізичні вправи;
- на кожному занятті ведеться робота над засвоєнням лексико-граматичного ладу мови;
- 





- вводяться завдання на словотворення дітей;
- фізпаузи і фізхвилинки несуть додаткове мовленнєве навантаження, обумовлене темою заняття;
- передбачаються завдання на корекцію психомоторних функцій [1, с. 53].

Викладена система проведення фронтальних (групових) занять враховує вимоги до корекції всіх сторін мови: фонетики, фонематики, лексики, граматики і просодії.

При організації *сприймання* навчального матеріалу дітьми з ООП його поділяють на частини, а процес сприймання кожної з них уповільнюється; забезпечується керівництво кожною перцептивною дією вихованців; привчають дітей аналізувати результати сприймання, порівнювати сприйняте із зразком; здійснюють опору на велику кількість аналізаторів [3, с. 42]. Результатом правильно організованого сприймання є накопичення вихованцями конкретних фактів про предмети й явища навколишньої дійсності.

Розуміння сприйнятого досягається у результаті розуміння сутності предметів і явищ, їх зображень, словесної інформації, тобто *осмислення* матеріалу. З метою подолання недоліків пізнавальної діяльності дітей необхідно:

- здійснювати спочатку накопичення, аналіз, синтез і узагальнення знань на емпіричному рівні;
- формувати передусім наочно видимі зв'язки й взаємозалежності;
- надавати допомогу у словесних заключеннях, висновках, яку (допомогу) поступово зменшувати;
- подавати матеріал від конкретного до абстрактного;
- постійно уточнювати і доповнювати первинно сформовані поняття, встановлювати взаємозв'язки між ними;
- здійснювати узагальнення від простого до складного із зменшенням допомоги педагога при цьому;
- поєднувати наочність, практичні дії та слово;
- навчати дітей міркувати вголос;
- стимулювати вихованців до розумової діяльності: вчити порівнювати, аналізувати, обґрунтовувати відповіді.

Для вільного користування знаннями і вміннями важливим є і їх *закріплення*. У цьому структурному компоненті застосовуються такі корекційні прийоми:

- 







- проводити пропедевтику закріплення;
- аналізувати будь-який матеріал детально, у кожній складовій виділяти вузлові питання, між якими й встановлювати взаємозв'язки;
- закріплювати знання свідомо, у системі;
- вчити дітей застосовувати знання у різних умовах і життєвих ситуаціях;
- будувати закріплення з опорою на наочно-образну емоційну пам'ять з поступовим переходом до словесно-логічного запам'ятовування;
- використовувати велику кількість різноманітних повторень;
- постійно виправляти, уточнювати, доповнювати раніше засвоєні знання, «перебудовувати» неправильно засвоєне.

Одним із основних завдань закладу освіти є навчання дітей *застосуванню знань, умінь і навичок у практиці*. Проте реалізується воно з труднощами, оскільки самостійно вихованці набуті знання на практиці не використовують; не переносять набутий досвід у нові умови. З огляду на це, для навчання дітей із ООП застосуванню набутих знань і навичок слід дотримуватися певних умов.

Умови ефективного застосування знань на практиці є наступні:

1. Дотримання єдності засвоєння і застосування знань; не роз'єднувати ці процеси, а зробити одночасними: робота за інструкцією, пригадування правил чи алгоритму перед дією, складання плану діяльності тощо.

2. Зміцнення зв'язків навчання з життям, практикою (спеціальний добір завдань), актуалізація і використання в навчанні життєвого досвіду дітей.

3. Систематичне включення вихованців у практичну діяльність, яка вимагає використання набутих знань:

- спочатку пригадують правило, а потім стимулюють до самостійного виконання роботи;
- виконують завдання у життєвих ситуаціях (визначення висоти будинку, відстані до дерева; вирощування рослин тощо);
- виховують звичку обдумувати способи роботи, звертатись до довідкової літератури;
- стимулюють поєднання практичної дії зі словом;
- формують узагальнюючі способи дії з метою недопущення штамів у використанні знань.

4. Заохочення і підтримка дітей [3, с. 44].





Отже, для сприймання, осмислення, закріплення знань дітьми з ООП важливо корекційному педагогу під час корекційних занять подавати будь-яку інформацію різносторонньо, застосовуючи полісенсорний підхід як під час організації заняття, так і для кожної вправи зокрема.

### Список використаних джерел

1. Іванова Тамара. Диференційований підхід до дитини з вадами мовлення. *Газета «Дефектолог»*, 2009, № 5, С.51-59.
2. Кудярська Тетяна. Інноваційні форми організації навчально-корекційного процесу. *Матеріали обласної науково-практичної конференції: Діти з особливостями психофізичного розвитку: особливості корекційної методики*. Івано-Франківськ: ОППО, 2016, С.30-35.
3. Миронова Світлана. Олігофренопедагогіка. *Компактний навчальний курс*. Кам'янець-Подільський, 2008, С.41-45.
4. <http://autta.org.ua/ua/materials/material/Stil--navchannya/>.

